

نامه ۲۱ اقتصاددان به مجلس درباره طرح بانکداری

● ۲۱ اقتصاددان که اغلب در حوزه‌های پولی و بانکی دارای تألیفات و سوابقی هستند، با انتشار نامه‌ای در مهرماه ۹۸ خطاب به نمایندگان مجلس شورای اسلامی نسبت به ایرادات فاحش طرح بانکداری هشدار دادند

گزارش

بررسی کتاب «تاریخ بانکداری اسلامی در ایران» به بخش‌های پایانی خود رسیده است. در این کتاب، سیر تشکیل و تحولات بانکداری در ایران مورد بررسی و کنکاش قرار گرفته است. کتاب در دو بخش قبل از پیروزی انقلاب و پس از آن، تغییرات ایجاد شده در نظام بانکی کشور را بررسی و مطرح کرده است. در دوره پس از انقلاب اسلامی ایران، مباحث پیرامون اجرای بانکداری اسلامی و تدوین قانون عملیات بانکی بدون ربا بوده و مراحل مختلفی که برای تدوین مقررات بانکداری اسلامی در کشور طی شده، در گفت‌وگو با برخی دست‌اندرکاران، مورد بررسی قرار گرفت. همچنین در بخش‌های پایانی کتاب، درباره اصلاح نظام بانکی و اقدامات صورت گرفته در دولت و مجلس وقت بحث شد و به اختلاف نظرها و اختلافات برخی نمایندگان با مسئولان دولتی بر سر نحوه تدوین قوانین مربوط به نظام بانکی پرداخته شد. در شماره امروز، واکنش‌هایی که برخی اقتصاددانان نسبت به طرح قانون بانکداری مجلس داشته‌اند اشاره شده است.

غلامرضا مصباحی مقدم که از افراد پیگیر طرح بانکداری اسلامی در مجلس نهم بود، درباره نظر مراجع و علما در مورد نظام بانکداری کشور می‌گوید: «در سال ۹۵ برخی از مراجع و علما درباره بانکداری اسلامی مطالبی را بیان کرده بودند که این مطالب برای مردم شبهه‌هایی را ایجاد کرده بود.

در همان ایام که به قم رفته بودم، یکی از دوستانم خطاب به من گفت حضرت آیت‌الله جوادی آملی اخیراً مطالبی را درباره ربوی بودن بانکداری ایران اظهار کرده‌اند، خوب است شما و یکی از دوستان با ایشان ملاقاتی داشته و با ارائه توضیحاتی ایشان را توجیه کنید. من در پاسخ گفتم اتفاقاً ایشان حرف درستی را بیان می‌کنند، چرا و چه چیز را باید توجیه کنیم؟ آنچه در نظام بانکی ما تحقق یافته، سود پول است که سود پول هم چیزی جز ربا نیست. وقتی قانون عملیات بانکی بدون ربا در دهه ۶۰ تصویب شد، عده‌ای خدمت حضرت امام (ره) رفته و توضیح دادند که بناسبت این قانون اجرا شود. امام اظهار امیدواری کردند که این قانون بتواند ربا را از کشور حذف کند.

در همان جلسه، حضرت امام در جمله‌ای گفتند: «بروید کاری کنید که پول سود نکند.» به نظرم این جمله امام را باید با طلا نوشت؛ چرا که ما نباید چیزی تحت عنوان سود پول داشته باشیم، ما باید سود تولید و تجارت داشته باشیم. وجوهی که مردم در سیستم بانکی سپرده‌گذاری می‌کنند باید در اختیار تولیدکنندگان و تجار قرار گیرد و سودی که از تولید و تجارت به دست می‌آید، بعد از برداشت حق الوکاله بانک، به عنوان سود به سپرده‌گذاران پرداخت شود. اما متأسفانه آنچه شاهدیم این است که سپرده‌گذار با نرخ مشخصی سود خود را دریافت می‌کند و سرمایه‌گذار نیز با نرخ مشخصی سود تسهیلات خود را می‌پردازد؛ در حالی که این روند درست نیست و این همان سود پول است. متأسفانه سیستم بانکی ما به شکلی شده که تداوم آن، آثار و تبعات خطرناکی برای اقتصاد دارد که ریشه تمام اینها همین مسأله سود پول است.»

در همان جلسه، حضرت امام در جمله‌ای گفتند: «بروید کاری کنید که پول سود نکند.» به نظرم این جمله امام را باید با طلا نوشت؛ چرا که ما نباید چیزی تحت عنوان سود پول داشته باشیم، ما باید سود تولید و تجارت داشته باشیم. وجوهی که مردم در سیستم بانکی سپرده‌گذاری می‌کنند باید در اختیار تولیدکنندگان و تجار قرار گیرد و سودی که از تولید و تجارت به دست می‌آید، بعد از برداشت حق الوکاله بانک، به عنوان سود به سپرده‌گذاران پرداخت شود. اما متأسفانه سیستم بانکی ما به شکلی شده که تداوم آن، آثار و تبعات خطرناکی برای اقتصاد دارد که ریشه تمام اینها همین مسأله سود پول است.»

کسانی که در بازپرداخت اقساط خود تأخیر می‌کنند، از دو حالت خارج نیستند، حالت اول این که با قدرت بازپرداخت ندارند که قرآن درباره این افراد می‌فرماید: «به آنها مهلت دهید تا توانا شوند؛ اما ما در نظام بانکداری ما در بازپرداخت خود را پرداخت نمی‌کنند؛ در اینجا باید از روش‌هایی استفاده کرد که او را وادار به بازپرداخت کرده و بازدارنده باشد تا این مسیر را ادامه ندهد. زمانی که مرحوم آیت‌الله گلپایگانی در قید حیات می‌گویند از وقتی بانک‌ها جریمه تأخیر را برداشته‌اند، تقریباً همه پرداخت اقساط خود را به تأخیر می‌اندازند، چه کنیم؟ ایشان به فکر می‌افتند تا راه‌حلی بدهند. راه‌حل ایشان وجه التزام بود که در قرارداد شرط شود که اگر من به عنوان وام‌گیرنده اقساط خود را سر موعد پرداخت نکردم، مبلغی را به بانک مربوطه پرداخت کنم که این موضوع جریمه دیرکرد نبود، بلکه شرط وجه التزام بود.»

می‌گوید: «مجلس نهم روی این موضوع کار کرد. حتی این طرح جلوتر خدمت مراجع بزرگوار تقلید نیز ارائه و به سمع و نظر حضرات رسید و بازخوردها این بود که همه مراجع عظام ما را تشویق کردند. حتی آیت‌الله مکارم شیرازی سر درس‌شان از طرح تعریف کردند و همانجا تأکید کردند که این طرح در همین مجلس نهم تصویب شود. اما این طرح در نهایت تا پایان مجلس نهم به نتیجه نرسید. بعد از روی کار آمدن مجلس دهم، مجدداً این طرح در کمیسیون اقتصادی مجلس دهم مطرح و ۲۳۰ نفر از نمایندگان مجلس مجدداً این طرح را امضا کردند تا اینکه همین طرح قبل از عید نوروز سال ۹۵ به دکترا لایحه‌ای به عنوان رئیس وقت مجلس شورای اسلامی تحویل و توسط رئیس مجلس خدمت رهبر معظم انقلاب ارائه شد. رهبر انقلاب در آن زمان این طرح را ملاحظه کردند و در جلسه‌ای که بعد از نوروز ۹۵ توفیق دیدار با ایشان را داشتم، یک نسخه از این طرح را خدمتشان بردم تا تقدیم کنم. به ایشان گفتم: «آقا این را دیده‌اید؟» ایشان فرمودند بله؛ سپس به یکی دوتا از پاورقی‌ها درباره

جریمه تأخیر اشاره کرده و گفتند: «پیشنهادی که شما ارائه کردید، هوشمندانه است.» ما در آن طرح روشی را پیشنهاد کرده بودیم که با اجرای آن جلو وضعیتی که الان در جریمه تأخیر جریان دارد، گرفته می‌شد و بانک‌ها دیگر از جریمه تأخیر سود نمی‌برند.» با آغاز به کار مجلس دهم و عدم حضور مصباحی مقدم در این مجلس، حسین زاده بحرینی به عنوان شخصیت محوری طرح بانکداری مجلس، این موضوع را دنبال می‌کند. در مجلس دهم نیز حکایت ارجحیت ارائه لایحه از سوی دولت به جای طرح مجلس، مطرح می‌شود که این بار هم قرار می‌شود دولت لایحه‌ای را برای این موضوع تدوین کند. پورا ابراهیمی که در مجلس دهم رئیس کمیسیون اقتصادی مجلس است، در این باره می‌گوید: «متأسفانه در دولت بین بانک مرکزی و وزارت اقتصاد بر سر این موضوع اختلاف نظر وجود دارد؛ بنابراین، اگر دولت لایحه می‌گذارد، ما طرح را در دستور کار می‌گذاریم و تصویب‌اش می‌کنیم؛ اما فعلاً منتظر ارائه لایحه از سوی دولت هستیم.» اگرچه دولت همزمان با روی کار آمدن مجلس دهم و آغاز فعالیت‌هایی درباره طرح بانکداری در مجلس مجدداً اقداماتی را با محوریت بانک مرکزی در راستای تدوین یک لایحه برای ارائه به مجلس آغاز می‌کند، اما پیش‌نویس این لوایح هرگز در هیأت دولت نهایی نشده و ره به جایی نمی‌برد. از حوالی سال ۹۶-۹۵ مجلس به این قطعیت می‌رسد که انتظار برای دریافت لایحه از سوی دولت، انتظار بی‌پایان است.